

ЛІТЕРАТУРОЗНАВСТВО. ФОЛЬКЛОРИСТИКА

УДК 821.161.2 (Винниченко)

Наталія АЛЕКСЕЄНКО

ОСОБЛИВОСТІ ЗОБРАЖЕННЯ ПОБУТУ ТА ПЕЙЗАЖУ В МАЛІЙ ПРОЗІ ВОЛОДИМИРА ВИННИЧЕНКА

У статті розглядаються способи зображення побуту та пейзажу у малій прозі Володимира Винниченка, аналізується розмаїття прийомів формування тональності творів у аспекті неореалістичних тенденцій творчості письменника. Особлива увага приділяється паралелізму зображення природи і людей.

Ключові слова: побутові замальовки, пейзаж, стильова атмосфера, психологізм.

Творча спадщина В. Винниченка постійно привертає увагу літературознавців. Її дослідженню присвячені праці Л. Дем'янівської, Г. Костюка, С. Погорілого, О. Гнідан, В. Гуменюка, Т. Гундорової, Л. Мороз, В. Панченка. Зусилля сучасних дослідників здебільшого спрямовувались на вивчення естетичних і філософських поглядів письменника, проблематики його творів, принципів побудови сюжету, особливостях образної системи. У кандидатських дисертаціях О. Векуа, Л. Йолкіної, С. Михиди, В. Хархун, Г. Сиваченко, О. Брайка, С. Присяжнюк розглядаються питання ідейно-тематичних, жанрових та поетикальних особливостей творів письменника. Разом з тим прояв усіх цих компонентів на мовному рівні, їх втілення через мовно-стильові засоби, значення слова у створенні стильової атмосфери потребують детального дослідження, що і зумовлює актуальність дослідження. Головною метою дослідження є здійснення комплексного і різнобічного аналізу побутових замальовок та пейзажу, їх ролі у новелах Володимира Винниченка.

Описання побуту, інтер'єрів у малій прозі В. Винниченка зустрічаються досить часто, що вказує на реалістичні інтенції творів. С. Зінчук зазначає: «Описи середовища, побуту відіграють допоміжну роль, допомагають створити певний колорит, вони є тлом для відтворення людських характерів» [7, с. 139]. Письменник

детально зображує артефакти, побутові речі, дрібниці повсякденного життя, того життя, яке не можна назвати життям, лише існуванням. Функцією описань побуту є, головним чином, створення певної атмосфери, характеристика умов життя героїв. Опис хати Ілька з оповідання «Краса і сила» зображує зубожіння та зруйнованість: «Край міста на горі, на самому вигоні, стоїть маленька, старенька хатинка. Біля неї на подвір'ї все пошарпане, поруйноване, – клуня обідрана, хлівець без покрівлі похилився, тин ледве держиться, і сама вона теж похилилась, покривилась, облупилась й якимось сумно дивиться маленькими віконцями на город» [1, с. 21].

Непридатною для життя виглядає й помешкання, в якому змушені жити найманці з оповідання «Голота»: «В великій цій, брудній хаті, що недурно звалася „чорною скарбовою кухнею”, було вогко, холодно і занадто незатишно; пахтіло чимось кислим – чи то намоклим кожухом, чи то старою капустою, чи то запрілими онучами. В вечірній тьмі, яку розбивало червоне світло полум'я з лежанки та жовтенький світ від невеличкої керосинової лампочки з розбитим і заліпленим жовтим папером склом, плавав синій дим, наче хмари, попід стелею, і гостро щипав у носі й за очі. Занадто вже незатишна була ця „кімната”. Всякому видно було, що тут жили люди, яким не до затишку, що сю „кімнату” призначено не до бенкетів, не до втіх, а до захисту у негоду, щоб було де їсти і спати тоді, як не було „скарбової” роботи. Для спання од печі до стіни тягся довгий, широкий піл, на якому було накидано жужмом усякого шмаття. Вгорі була стеля; знизу – чорна земляна долівка, в одній стіні – двері, в других – три-чотири дірки, що мусили бути вікнами» [1, с. 247].

Атмосфера, яку створюють побутові замальовки, різко контрастує з настроями, що викликають пейзажі. Якщо картини природи, навколишнього світу величні, повні гармонії, то побутові описання малюють жадливий світ, у якому змушені існувати люди. Убогість побуту найманців з оповідання «Голота» стає ще більш помітною в яскравому світлі сонця: «Сонце весело грало на чорній долівці, але під його блискучим світлом хата здавалась ще сумнішою, ще більш незатишною. Потріскані стіни, пузатий комин, під розкиданою соломою голі лави, довгий голий стіл з недоїдками обіду – все, здавалось, виставляло як напоказ все своє

негарне, погане» [1, с. 296]. В. Винниченко свідомо використовує прийом контрасту: убогий побут – прекрасний Всесвіт. Номінації «весело», «блискуче», «світло», які стосуються природної краси, контрастують з номінаціями «голий», «потріскані», «чорна», «негарне», «погане», які характеризують побутування людей.

Описання домівки Максима з оповідання «Роботи!» передає таку ж безпросвітність існування головного героя, злидні, знедоленість: «В хатинці було холодно, вогко й темнувато. Брудний світ ледве проходив знадвору крізь маленьке похилене віконце й скупі сірів по полах, брудних стінах, по чорній земляній підлозі, по всій убогій обстановці „робітницької квартири”» [1, с. 165]. Повторення епітету «брудний», використання означень «убогий», «холодний», «темний» створює картину безрадісного, безнадійного життя. Помешкання студента-революціонера теж вкрай некомфортне: «кімнатка була невеличка, студентська і якась вкрай нечепурна. На кілках висіла шинель, студентський картуз, якісь штани і більше нічого. Підлога була брудна, стіл з розкиданими книжками й паперами чогось похилився й спирався одним боком на спинку стільця» [1, с. 168].

Іноді письменник зіставляє уявні і реальні картини побуту. Герой оповідання «Рабині справжнього» уявляв «кімнату, затишну, чисту, з білосніжним ліжком, з мрійним ліхтариком під стелею, напівсвітом і таємно темними кутками, де на сторожі стоять духи кохання», а побачив «кривий мивальник. На йому лампочка з склом, заліпленим пригорілим папером. В мисці в брудній воді шкарлупи цибулі, долі ночний горщик. Пара цікавих прусаків. Стіни з якимись безглуздими крикливими картинами. На столі тарілка з недоїденим оселедцем, пляшка від пива, шматочок хліба» [2, с. 198]. У такій кімнаті не може жити витончена і романтична коханка, про яку мріяв герой. Деталі побуту виразно говорять про хазяйку кімнати, а контраст між уявною і реальною картиною допомагає глибше розкрити внутрішні переживання героя.

Не тільки житло героїв оповідань виглядає сірим і убогим. «Гостиниця „Малоросія”» («Антрепреньор Гаркун-Задунайський»), яка є просто половиною пивної, виглядає не краще: «Стіни були облуплені; вікна, що дивилися своїми зеленими від часу шибками на вулицю, наганяли якийсь сум і нудьгу». У найкращому номері – залізне ліжко, покривлений стіл, декількох напівцілих стільців,

«лампи з жовтим гасом і безлічі патретів по стінах з суворими жидівськими обличчями. На вікнах – руді подрані завіски» [1, с. 93]. Невипадковою є назва «гостиніці», так, за Винниченком, виглядає Малоросія, не чудова, мальовнича Україна з Дніпром, безкрайніми степами, чистенькими, гарненькими будиночками, коло яких «сабочок, квітки, метелики і таке інше (...) сусіди, сусідки, тихо, любо й затишно», а саме Малоросія, спотворена і знедолена земля.

Навіть театр, який за своїм призначенням повинен бути джерелом прекрасного, зовсім не схожий на театр. «Чи бачили ви коли загін серед поля для худоби? Як бачили, то приставте до цього загону ще: повітку не повітку; а так якесь чортзна-що з поганеньких, старих дощок, запліть це чортзна-що спереду старим полатаним брезентом, і ви матимете перед очима N-ський театр» [1, с. 105].

Лексика, яку використовує письменник для змалювання театру («загін», «повітка», «дошки», «брезент», «корито»), не належить до театральної, вона скоріше побутова, сільська. «Храм мистецтва» перетворюється під пером письменника на «загін для худоби»; люди у світі, який змальовує Винниченко, не мають права на естетичне задоволення, на зустріч з прекрасним, вони мусять, сидячи на «шаршавих дошках», слухати музику з «корита».

Тільки іноді, у рідкісні миті, інший, кращий світ відчиняється перед пригніченими людьми, які вже майже втратили відчуття прекрасного. Часто це пов'язано у В. Винниченка з музикою, що є ознакою інтенцій символізму. Символізм визнавав музику основним видом мистецтва, яке найбільш повно виражає душу людини, пов'язує її зі світовою душею, субстанція будь-якого піднесеного почуття виражається музикою. У щоденниках письменника знаходимо роздуми про те, що «музика повинна правити людям за олію до тих шорстких і часом гірких страв, які підносить нам життя, вона повинна м'якшити ту шорсткість, приглушувати гіркість» [4, с. 78]. Коли у оповіданні «Голота» в сумній, темній «чорній» кухні «залунали веселі, буйні звуки», світ змінюється, життя виходить за межі побуту, перетворюється на буття. Звуки «плачуть», «ридають», розповідаючи про інше життя, про неможливість щастя, гармонії тут, «під закуреною стелею».

«Звуки ридали; здавалось, доля сих сірих, пригнічених людей звідкись випірнула, одяглася в оці звуки й кликала, манила їх кудись. Здавалося, тут у цій брудній, напівтемній хаті, не було вже ні цього довгого столу з порожніми великими мисками, з розкиданими ложками, з плямами кандьору, не було ні чорної, блискучої від бруду долівки, ні смердючого, важкого повітря, – здавалось, ці звуки вимили цей бруд своїм сумом, налили сюди вільного, чистого повітря, покрили все своїм ніжним, тужливим чуттям» [1, с. 278]. Коли звучить музика, зникають негаразди, необлаштованість, бруд існування, відкривається новий світ. В. Винниченко використовує метафору «звуки вимили бруд», «налили чистого повітря», нагадуючи про вищу місію мистецтва – катарсис, очищення душі.

Світ ідеального, вищого буття проявляється у В. Винниченка у змалюванні природи. Якщо побутові описи сприяють відображенню картини безрадісного, дисгармонійного, брудного і тяжкого життя, то пейзажні замальовки, навпаки, передають гармонію і велич природи, її вічну і неперевершену красу, її ліризм.

Психологізм пейзажів В. Винниченка, їх імпресіоністична сутність свідчать про нові принципи поезики, певні стильові трансформації, характерні для цього періоду, психологізація пейзажу відбивала «загальні тенденції в розвитку поезики української літератури, посилення в ній ліричного начала й поглиблення психологізму» [8, с. 90]. У щоденниках В. Винниченка надає характеристику новим принципам живопису, що вповні відобразилися у його літературній творчості: «Природа дає тільки кістяк, що його вбирається в ті тони, які творить розуміння, чуття, смак митця. „Подібність”, „натуральність” у передачі не має вже сили і значення. Навпаки, там, де вона служить направляючим моментом, там помітна блідість, сірість, малофарбність композиції, зв'язаність, обмеженість» [3, с. 83].

Природа у В. Винниченка спокійна і радісна, вона – «прекрасне божество, але, на жаль, байдуже до долі людини» [10, с. 38]. Тож людські страждання на її тлі виглядають ще більш трагічними. «За домом неволі, похмурим, двоповерховим будинком з рядами заграбованих вікон, задумливо зупинилось сонце і сумно дивиться в його невеличке подвір'я своїм косим промінням. А він, сей дім неволі, ся двоповерхова домовина, сіра і брудна, байдуже

приймає тужливу ласку сонця і мовчить» («Темна сила»). Природні явища, натурфакти у творах В. Винниченка відрізняються від артефактів. Мовне наповнення образу сонця («задумливо», «сумно», «тужлива ласка»), і опису тюрми («сіра», «брудна», «байдуже приймає»), має різне семантичне забарвлення, що підкреслює наявність двох світів, таких несхожих і немовби окремих.

Своєрідною рисою творів В. Винниченка є паралелізм зображення природи і людей, при цьому письменник використовує паралелізм у різних функціях. «Інколи пейзаж є контрастом до зображуваних подій, ситуацій, як, наприклад, у оповіданнях „Кузь та Грицунь”, „Промінь сонця”, „Студент”. Але здебільшого описи природи подаються відповідно до душевного стану героїв. Пейзаж – не просто тло, а теж діючий персонаж, який перебуває в цілковитій залежності від настроїв людини. Письменника не цікавить естетична роль пейзажу, для нього важливим є лише емоції, які викликає цей опис» [7, с. 139].

Досить часто В. Винниченко має на меті підкреслити контраст спокійної, мудрої, людяної природи і метушливого, заклопотаного, нікчемного життя людей. Дослідники називали В. Винниченка майстром контрастів: «Справді, у володінні методом антитези українська література не знає рівних йому. (...) У кожному творі письменника присутній метод протиставлень, саме ним він передає контрасти в суспільстві та у душах людей. Винниченко не просто епізодично використовує протиставлення, а часто й будує на них увесь твір» [7, с. 137].

В оповіданні «На пристані» людське життя, повне страждань і негараздів, протиставляється спокійному і вічному плину Дніпра. Ідеї протиставлення людського життя і природи озвучені героєм оповідання «Контрасти»: «Землянки, міщанські хатки, пороссята, поліцейські, плата за квартиру, кумасі, пересуди, – дрібно, поганенько... – і який контраст з тим покоєм степу, природи, тої бурі, повний, суцільний!.. Контрасти, контрасти, контрасти!..» [1, с. 246].

У оповіданні «Промінь сонця» теж простежуємо протиставлення людей і природи: люди, дезорієнтовані соціально, відірвані від землі, загублені у світі, – і природа, яка націлена на процес відновлення життя, завжди готова дати людині усе

потрібне, яка є більш розумною, ніж людство. «А рілля незримо пашіла свіжим, повним наготовлених сил духом. Чорне лоно побожно готувалось дати нове життя. Хмари любовно клубились над ними. А між хмарами і лоном землі хутко посувалася сіра маса людей» [1, с. 533]. Лексика, що використовується для змалювання природи («побожно», «любовно»), скоріше може бути вжита щодо живих істот, ніж та, що описує людей («сіра маса», «посувалася»). Люди вбивають один одного, гинуть, а природа живе своїм вічним життям. Фінал оповідання підкреслює це: «А в очах застиг вираз страшного напруження і прагнення вперед, туди, де сходило сяюче і цілюче солдатські рушніці сонце» [1, с. 538]. Для письменника такий фінал твору є достатньо вживаним. Оповідання «Студент» теж закінчується смертю героя, яка зображена у контрасті з життєстверджуючою природою: «З неба ж широко-величавого, ясного та чистого радісно дивилось на їх сонце і сміялось» [1, с. 473].

Сонце є головним образом оповідань В. Винниченка, воно присутнє майже в кожному творі: «ховається і лукаво вигляда одним оком» («На пристані»), «задумливо зупиняється і сумно дивиться» («Темна сила»), «велично, розкішно пливе собі», «дивиться і сміється» («Студент»), «підкрадаючись обережно, одним оком визирає з-за далекого ліска й мов огляда, чи все на місці» («Хто ворог?»), «весело грає на чорній долівці» («Голота»), «пече, наче підрядилося зробити за сьогодні з землі перепічку» («Біля машини»). В. Винниченко олюднює природу, сонце, про що свідчить відповідна лексика. Сонце стає в його творах вічним свідком людського життя, головним його суддею.

Ефект контрасту присутній і у оповіданні «Антрепреньор Гаркун-Задунайський», де тісне й обмежене життя людей протиставляється природі: «Вільно й широко розляглись зелені поля; не тіснили їх похмурі ліси, не давили високі гори, і далеко-далеко сягало око вповдовж ланів та невеличких гаїв, що зеленими вершечками виглядали з ярів та балок» [1, с. 90].

Іноді В. Винниченко використовує паралелізм зображення природи і людей не для того, щоб підкреслити контраст між ними, а навпаки, створює психологічний пейзаж, тобто такий, де настрої і переживання людей підкреслюються схожими процесами у природі. Опис природи часто «становить пряму паралель до

роздумів людини, її психологічного стану. Пейзажі у В. Винниченка відтінюють і доповнюють переживання і настрої персонажів, вони глибоко пов'язані з сюжетом, ідеєю. Через розкриття краси навколишнього світу, його звуків, кольорів, запахів зримо постають відчуття, мислення, переживання героя. Завдяки пейзажним характеристикам думки й почуття героїв отримують яскравіший емоційний відтінок, а ситуації набирають виразніших ліричних і драматичних рис» [9, с. 238].

Яскравим прикладом такого пейзажу є опис лісу у оповіданні «Момент», де настрої героїв відтінює картина природи: «Ми затихли. Ліс ніби помирився з нами й не дивився так вороже і суворо; дуби із співчуттям поглядали на нас згори; оголені берези несміло визирали з-за них і посміхались білим гіллям. ліс помирився з нами й провадив далі своє життя, життя кохання, народження, росту. На блідих квіточках кущів діловито гуділи бджоли; тукав дятел десь вгорі; дві пташки, пурхаючи з гілки на гілку, подивлялись на нас і несподівано зливались в обіймах» [1, с. 498].

У оповіданні «Краса і сила» пейзажні замальовки підготовлюють до подій, що наразі відбудуться. Останній розділ твору, у якому розгортається любовна драма, починається з пейзажу, що націлює на трагічний фінал: «низьке темно-сіре небо», «пронизуватий холодний вітер», повторення номінацій «сумно», «дощик», «плачуть» – усе це створює атмосферу безнадійності, приреченості.

Розчарування у коханні, втрата надії і сенсу життя героя оповідання «Заручини» супроводжується відповідним станом природи. З «моральним холодом» Миколи співвідноситься дощ, який іде протягом усього твору. Спочатку він «шелестів злегка по вікні», потім, коли на душі Миколи «робилось ще холодніше і нудніше», про дощ згадає одна з героїнь. Відчай і крах ілюзій героя у фіналі теж супроводжується дощем: «А дощик сік собі дрібненько. Миготіли ліхтарі, жовтіючи десь далеко маленькими плямками; проходжих щось не було, і тиша стояла на вулиці; тільки від зігнутої, темної постаті на тротуарі розлягалось сухе, хрипле, повне відчаю й муки безнадійної ридання» [32, с. 220].

Перша закоханість, перші надії і почуття, сум'яття в душі і бажання сподобатись, – всі ці почуття, вся неймовірно насичена

любовним, п'янким ароматом атмосфера оповідання «Стелися, барвінку, низенько» супроводжуються відповідним пейзажем, де земля «світиться посмішкою своєї господині, радісно-червоною, теж трохи п'яненкою і любовно-поштивою», садок «і той аж мало не танцює», «сміється, пишається, п'яніє», китиці бузку «висять, обнявшись», «на клумбах, загонисто, розмашисто закинувши назад голівки, мліють в безсоромній знеможі тюльпани, півонії, півники». Надзвичайна енергія молодого хлопця, його готовність зробити все для того, щоб звернути на себе увагу Діни передається станом природи: «Листя дерев, трава, пелюстки квіток, – все налите соком до бризку, все сласно-набухле, як націловані губи, все готове без рахунку, безмежно віддати себе всього і тут же хапає все без сорому, без вагання, з реготом і радістю» [6, с. 165].

На початку оповідання в яскравому, життєстверджуючому пейзажі з'являється безрадісна картина появи місяця: «тоскно, тужно, закохано дивиться в слід королеві вічний паж, прогнаний лицар, самотній місяць. Вічно ходить оддалік бідний прогнаний паж, з німим благанням на блідому лиці, з тоскно прикутими до королеви очима». Масюченкові, головному героєві оповідання, не дивлячись на всі його зусилля, судилося стати саме таким «прогнаним лицарем», і в кінці оповідання «самотній прогнаний паж на небі, вийшовши з-за хмари, проводить тужними некліпаючими очима присадкувату постать в подертих штанях і сумно-ніжно всміхається». Декілька разів повторене «прогнаний» точно відтворює внутрішній стан героя, і хоча в оповіданні його ніхто не проганяє, відчуває він себе саме так – зайвим і прогнаним.

У оповіданні «Контрасти» події і зміни у психологічному стані героїв підтримуються описанням подій і змін у природі. Л. Голомб зазначає: «Поетика контрастів, антиномія гармонії та дисгармонії, постійне протиборство взаємовиключних тенденцій життя і пошук рівноваги становлять чи не найважливіші прикмети письменницької манери Винниченка» [5, с. 26]. Розгортання конфлікту, зростання душевного напруження персонажів супроводжується зображенням бурі. Глікерії «важко дихати», Іван «знервувався», і «хмара суне, сідає все нижче й нижче, здіймається високий стовп пороху»; Глікерії «робиться в грудях якість порожньо, нудно і безнадійно»; навкруги «стає темніше і темніше, хмара рівняється вже з лісом, на красвиді далеко-далеко моргає

блискавка». Відчай Івана, його «крик душі» про марність надій зробити людство щасливим («Який тут може бути категоричний імператив, абсолют, коли в тебе категорично вимагає черево істи?...») співвіднесений з бурею. «Ліс стогне, виє, як роздратований, страшний звір. Стає темно. Потім знов блискавка і видно, як берестки з розмахом нахиляються до землі, мов бажаючи щось з неї підняти, й, не діставши, одкидаються назад, злісно, безсило тріпочуть кучерявими вітами і знов розхитуються. А старі дуби стоять, стогнуть і неначе з жалем і тугою хитають головами на силкування молодіжі» [1, с. 241]. Стихає буря, заспокоюються люди. Любов повертає героїв до життя, вона, як і природа, є виходом до сфери буття.

Аналіз пейзажних описів малої прози В. Винниченка дозволяє дійти висновку про те, що змалювання пейзажу має наступні ознаки: психологізація пейзажу, використання художнього прийому динамічного пейзажу, коли відбувається інтерференція пейзажу і події, імпресіоністичність та ескізність, штриховість зображення, його настроєвість. Побутові і пейзажні описи створюють ефект контрасту: побутові описи сприяють відображенню картини безрадісного, дисгармонійного, брудного і важкого життя, а пейзажні замальовки передають гармонію і велич природи, її вічну і неперевершену красу, світ ідеального, вище буття.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Винниченко В. Краса і сила : [повісті та оповідання] / Володимир Винниченко : [упоряд., авт. прим. П. М. Федченко] – К. : Дніпро, 1989. – 752 с.
2. Винниченко В. Твори / Володимир Винниченко. – К. : Книгоспілка, 1926. – 308 с.
3. Винниченко В. Щоденники 1926 – 1928 рр. / В. Винниченко; [підготовка текстів Г. Сиваченко] // Слово і Час. – 2000. – № 7 – С. 82–88.
4. Винниченко В. Щоденники 1938 – 1945 рр. / В. Винниченко; [підготовка текстів Г. Сиваченко] // Слово і Час. – 2000. – № 10. – С. 76–89.

5. Голомб Л. „Воля до гармонії” в художньому світовідчужанні Володимира Винниченка // Володимир Винниченко: у пошуках естетичної, особистої і суспільної гармонії / [голов. ред. Л. Залеська Онишкевич] / Лідія Голомб. – Нью-Йорк : Видавничка комісія УВАН у США, 2005. – С. 26–34.

6. Жулинський М. Із забуття в безсмертя / Микола Жулинський. – К. : Дніпро, 1990. – 446 с.

7. Зінчук С. С. Володимир Винниченко // Нові імена в програмі з української літератури / С. С. Зінчук. – К. : Просвіта, 1993. – С. 124–145.

8. Кузнецов Ю. Імпресіонізм в українській прозі кінця ХІХ – початку ХХ ст. : Проблеми естетики і поетики / Юрій Кузнецов – К. : Зодіак – Еко, 1995. – 303 с.

9. Присяжнюк С. Пейзаж як засіб розкриття характерів і душевних станів (на матеріалі дитячих оповідань В. Винниченка) / Світлана Присяжнюк // Літературознавчі обрії. Праці молодих учених. – К. : ВПЦ Київський ун-т, 2005. – Вип. 8. – С. 236–240.

10. Сиваченко Г. „Конкордизм” Володимира Винниченка в екзистенціалістському дискурсі / Галина Сиваченко // Слово і Час. – 2001. – № 9. – С. 33–39.

Н. АЛЕКСЕЕНКО

ОСОБЕННОСТИ ИЗОБРАЖЕНИЯ БЫТА И ПЕЙЗАЖА В МАЛОЙ ПРОЗЕ ВЛАДИМИРА ВИННИЧЕНКО

В статье рассматриваются способы изображения быта и пейзажа малой прозы Владимира Винниченко, анализируются различные приемы формирования тональности произведений в аспекте неореалистических тенденций творчества писателя. Особое внимание уделяется параллелизму изображения природы и людей.

Ключевые слова: бытовые зарисовки, пейзаж, стилевая атмосфера, психологизм.

N. ALEKSEENKO

THE SPECIFIC OF DESCRIBING OF LIFE AND LANDSCAPES IN VOLODYMYR VYNNYCHENKO'S NOVELS

The article deals with describing of life and landscape in the Vladimir Vynnychenko' short stories, a variety of methods of works tonality in aspect of

neorealist tendencies are analyzed. Particular attention is paid to the overlap images of nature and people.

Keywords: household sketches, landscape, style atmosphere, psychology.

УДК 801.81:303.71

Дар'я АНЦИБОР

ОСОБЛИВОСТІ ВИКОРИСТАННЯ СТАТИСТИЧНОЇ ОБРОБКИ ДАНИХ В ДОСЛІДЖЕННІ ОНІРИЧНОГО ФОЛЬКЛОРУ

У статті провадяться статистичні підрахунки текстів оніричного фольклору, зібраних та систематизованих авторкою на базі служби Google Docs, здійснюється спроба визначення меж використання статистичних методів при аналізі отриманих одиниць оніричного фольклору із застосуванням сучасних засобів обробки матеріалу. Визначено, які оніреми є найбільш вживаними в тлумаченнях сучасних українців, а також які мотиви найчастіше фігурують у наративах жінок та чоловіків. Статистично вираховано кількість оніричних наративів, які ймовірно можна отримати від чоловіка та жінки під час опитування.

Ключові слова: онірема, статистичний метод, тлумачення сновидінь, оніричний наратив, гендерний підхід.

За сучасних умов, бажаючи отримати якнайточніші й найбільш об'єктивні висновки з великого за обсягом аналітичного матеріалу, науковець має звертатися до методів статистики.

Метод статистичної обробки текстів давно застосовується у фольклористиці. Проте, навряд чи можна вважати його використання масовим і вдало апробованим на всіх масивах фольклорного матеріалу (можливо, певне виключення тут може стосуватися лише казкової прози). Особливо відчутно бракує статистичної обробки в найменш розроблених сферах в українській фольклористичній науці, до яких, безперечно, належить і оніричний фольклор, тобто фольклор, що стосується снів.